

Powstania Śląskie, czyli **zbrojne wystąpienia ludności polskiej przeciw niemieckiemu panowaniu na Górnym Śląsku**, miały na celu przyłączenie tych ziem do państwa polskiego.

Po I wojnie światowej (28 czerwca 1919 roku) doszło do podpisania przez przegrane Niemcy oraz państwa zwycięskiej koalicji Wersalskiego Traktatu Pokojowego. Niemcy utraciły wówczas na rzecz Polski Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie. Gdańsk został wolnym miastem, a **na terenie Górnego Śląska, Warmii i Mazur miały zostać przeprowadzone plebiscyty** (głosowanie ludności za przynależnością do Polski lub Niemiec).

Polacy jednak uważali, że Górnny Śląsk powinien zostać przyłączony do Polski (bez kontrowersyjnego plebiscytu). **Była to główna przyczyna wybuchu powstań śląskich.**

1919

W nocy z 16 na 17 sierpnia wybuchło **I Powstanie Śląskie**.

To "wybuch gniewu udręczonego wyzyskiem i gnębionego terrorem ludu" (słowa historyka Kazimierza Popiołka). Powstanie było rezultatem wzrostu świadomości narodowej. Było ukoronowaniem wielu zabiegów w zakresie akcji antygermanizacyjnej trwającej kilkadziesiąt lat. Powstanie skończyło się klęską, ponieważ termin jego wybuchu był zdecydowanie spóźniony, a plan powstania był niejasny i niedopracowany.

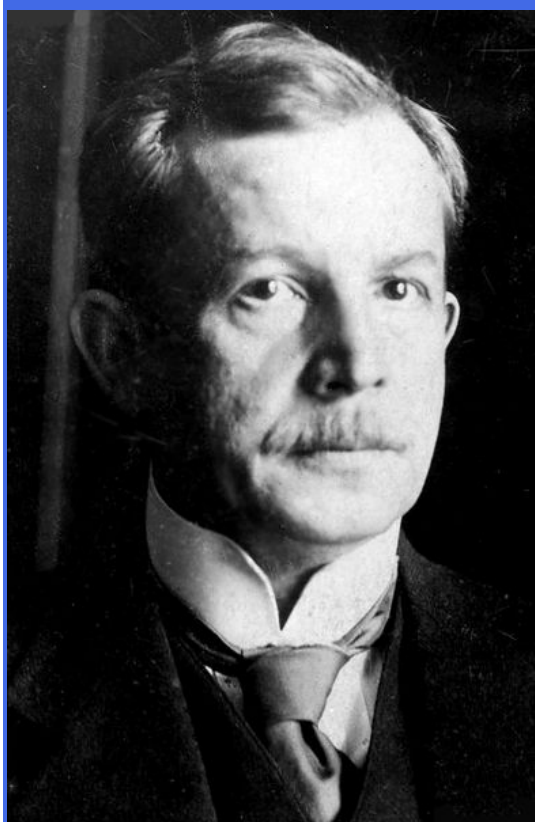
W tym powstaniu Polacy pokazali, że są gotowi przelewać krew za polski Śląsk. W 2019 roku obchodziliśmy 100 lecie tych wydarzeń, w ten sposób rozpoczęły się ogólnopolskie obchody Powstań Śląskich trwające przez trzy kolejne lata - 2019, 2020, 2021.

1920

Rozkaz rozpoczęcia **II Powstania** zbrojnego wydano. Stało się to w nocy z 19 na 20 sierpnia.

Wcześniej jednak na Śląsk przybyła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa (przedstawiciele zwycięskiej strony I wojny), która przejęła władzę na Górnym Śląsku, miała czuwać nad prawidłowym przebiegiem plebiscytu. Ale konfrontacje ludności niemieckiej i polskiej podczas agitacji (przekonywania za którąś ze stron) były agresywne, a nawet krwawe. Strona polska podjęła decyzję o likwidacji niemieckich bojówek i organizacji niemieckich z terenu plebiscytowego i utworzenie nowej policji plebiscytowej. Rozkaz rozpoczęcia powstania otrzymały powiaty: bytomski, gliwicki, katowicki, lubliniecki, pszczyński, raciborski, rybnicki, tarnogórski, toszecki i zabrzański, gdzie stoczono zacięte walki. Trwały oficjalnie do 25 sierpnia 1920 roku, zostały zakończone na wezwanie Korfantego. **Po II Powstaniu** znacznie poprawiła się sytuacja Polaków. Międzysojusznicza Komisja Rządząca utworzyła polsko-niemiecką policję. **Wprowadzono dwujęzyczność w urzędach i nauczanie w języku polskim.**

Polecam obejrzenie filmu „Sól ziemi czarnej”. To poetycka ballada osnuta wokół dramatycznych wydarzeń II Powstania Śląskiego. Film jest wybitnym dziełem śląskich twórców - reżysera Kazimierza Kutza i wielu śląskich aktorów.

Wojciech Korfanty

Zródło foto: <https://biografia24.pl/wojciech-korfanty/>

1921

III Powstanie wybuchło w nocy z **2 na 3 maja** 1921 roku.

Zapowiadany plebiscyt odbył się 20 marca 1921 r., ale automatycznie nie przesądził o losach Górnego Śląska. Niemcy uważali, że korzystny dla nich wynik głosowania uprawnia ich do zajęcia całej ziemi śląskiej. Polska ludność Górnego Śląska nie zgadzała się z wynikiem plebiscytu. Postanowiła walczyć zbrojnie i wyzwolić się spod niemieckiego panowania. W działaniach wzięły udział wojska powstańcze liczące ok. 50 tys. żołnierzy (to duża armia powstańcza). 21 maja odbyły się decydujące walki w rejonie Góry św. Anny. Niemcy zdobyli Górę św. Anny, lecz nie udało się im przerwać powstańczej linii obrony.

Toczyły się więc rozmowy o utworzeniu strefy neutralnej między oddziałami obu stron, a następnie o stopniowe wycofywanie się oddziałów polskich i niemieckich z Górnego Śląska.

11 czerwca plan ten zaakceptowała ostatecznie strona polska, a 25 czerwca rozejm podpisała strona niemiecka. W ten sposób III Powstanie Śląskie zakończyło się.

A jaki był jego efekty ?

„Sprawę polską” (tak państwa Zachodu nazywały podział Górnego Śląska) rozstrzygnęła Rada Ligi Narodów. Z obszaru plebiscytowego o powierzchni 11008 km², zamieszkałego przez 2 112 700 mieszkańców, **Polska otrzymała** 3214 km² - 29%, z ludnością 996 tys. - 46%. W przyznanej Polsce części mieszkało około 250 tys. Niemców.

W Niemczech natomiast pozostało około 530 tys. Polaków.

Do Polski powróciły następujące powiaty: Katowice, Królewska Huta, Lubliniec, Tarnowskie Góry, Świętochłowice, Rybnik i Pszczyna. Na tym terenie znajdowały się 53 kopalnie węgla, 10 kopalń cynku i ołowiu, 9 stalowni i 22 wielkie piece. Była to więc **z gospodarczego punktu widzenia bardzo wartościową część Górnego Śląska**. Ale poza granicami Polski pozostała jednak jeszcze duża część Górnego Śląska z liczną ludnością polską.

Przyznana Polsce część Górnego Śląska włączona została formalnie w granice państwa polskiego w 1922 roku.

Więcej o powstaniach dowiesz się na stronie
https://sciaga.pl/tekst/21106-22-powstania_slaskie

Kompendium wiedzy znajdziesz w obszernym tomie „Encyklopedia Powstań Śląskich”
Wydawnictwo Instytutu Śląskiego w Opolu 1984r.

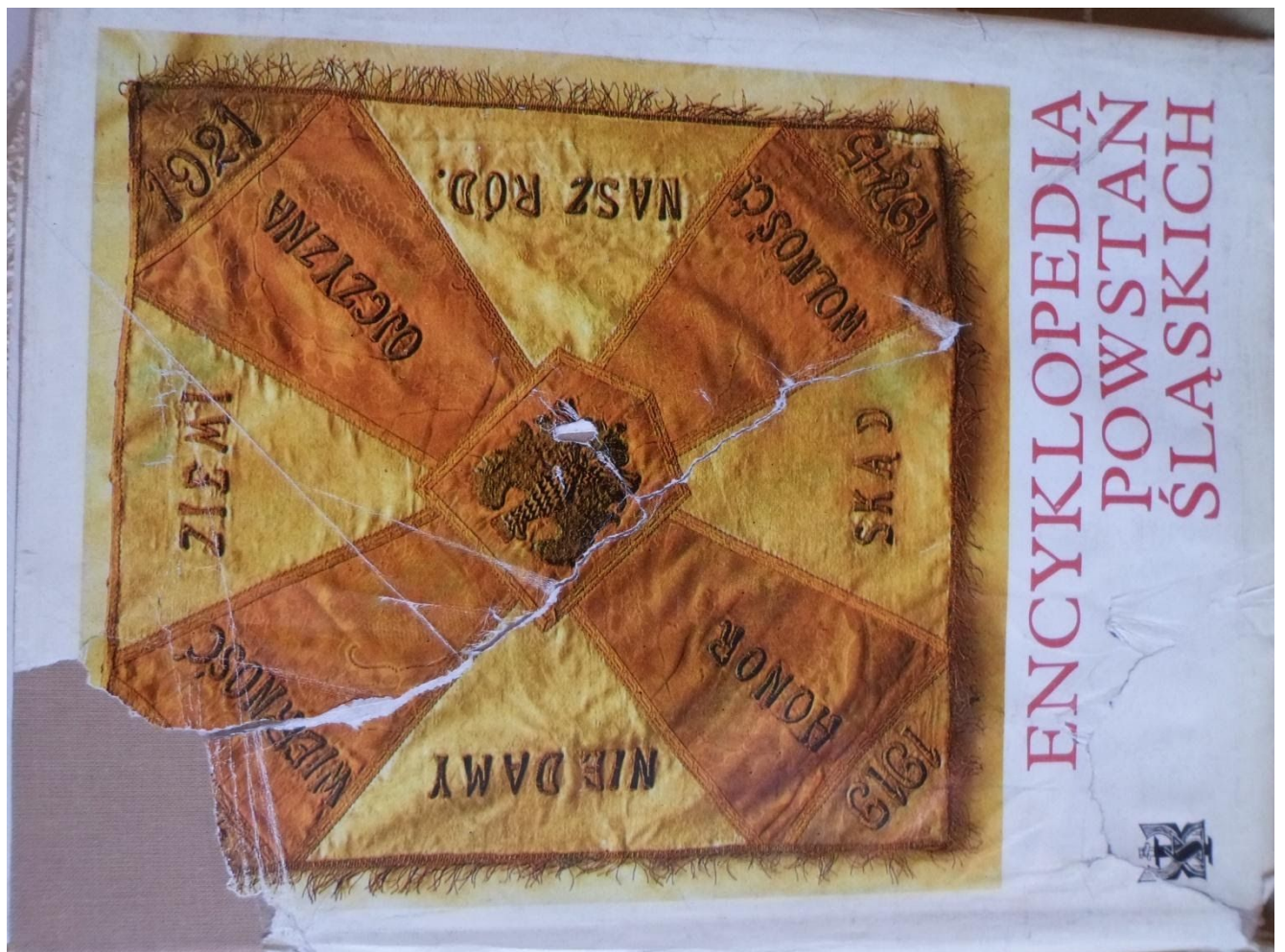

Foto: archiwum własne

Foto: archiwum własne